

Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi
Doktori Iskola

Tézisfüzet

Dr. Shakibapoor Amanda Petra

**Az orvosi jogviszony pilléréi, különös tekintettel az orvosi
felelősség sajátosságaira-
Történeti és jogi összehasonlító elemzés büntetőjogi kitekintéssel**

Doktori (PhD) értekezés tézisei

Témavezető:

Prof.dr.Nochta Tibor
egyetemi tanár

Pécs

2025

Tartalom

I.	A kitűzött kutatási feladat célja, összefoglalása, kutatási téma aktualitása.....	3
	A disszertáció célkitűzései	3
	A kutatási téma aktualitása	3
	A kutatás célja	4
II.	Az elvégzett vizsgálatok, elemzések rövid leírása, feldolgozás módszere	5
III.	A tudományos eredmények rövid összefoglalása, azok hasznosítása, illetve a	8
	hasznosítás lehetőségei	8
IV.	Summary	11
V.	Az értekezés témaköréből készült publikációk jegyzéke	12

I. A kitűzött kutatási feladat célja, összefoglalása, kutatási téma aktualitása

A disszertáció fő kérdései

Disszertációm célja az orvosi jogviszony és az orvosi felelősség komplex vizsgálata történeti és jogi összehasonlító elemzés keretében, felhívva a figyelmet a téma büntetőjogi vonatkozásaira is. A kutatás alapját képezi, feltárni az orvosi jogviszony és a hozzá kapcsolódó orvosi felelősség fejlődését, azonosítani a különböző jogrendszerekben (különös tekintettel a kontinentális és az angolszász jogrendszerekre) megmutatkozó hasonlóságokat és eltéréseket, valamint rávilágítani a büntetőjog és egyéb tudományterületek szerepére az orvosi tevékenységet folytatók felelősségének kérdéskörében.

A kutatás főbb kérdései

- Hogyan alakult az orvosi jogviszony és az orvosi felelősség a történelem során?
- Milyen főbb modellek különböztethetők meg az orvosi felelősség szabályozásában a különböző jogrendszerekben?
- Milyen szerepet játszik a büntetőjog az orvosi felelősség érvényesítésében?
- Milyen kihívásokkal néz szembe az orvosi jog és az orvosi felelősség a 21. században?
- Milyen jogpolitikai javaslatok fogalmazhatók meg az orvosi jogviszony és az orvosi felelősség hatékonyabb szabályozása érdekében?

A kutatási téma aktualitása

Az orvosi jogviszony és az orvosi felelősség kérdése napjainkban fokozottan aktuális témák. Az orvostudomány rohamos fejlődése, az új technológiák megjelenése, a betegjogok erősödése, valamint a globalizáció mind új kihívások elé állítják az egészségügyben dolgozókat. Az orvosi beavatkozások komplexebbé válásával, a betegek tájékozottságának növekedésével, valamint a kártérítési perek számának emelkedésével a mindennapjainkban is érezhetjük milyen fontos a téma alaposabb vizsgálata. Emellett a klasszikus jogi értelemben vett felelősségi tényezőket érdemes a manapság egyre inkább tendenciaként megmutatkozó pszichológiai,

társadalomtudományi és egyéb szorosan kapcsolódó határterületek szempontjainak figyelembevételével is összetettebb kontextusba helyezni.

A kutatás célja

A kutatás során az alábbi főbb célokat tűztem ki megvalósításul:

1. **Az orvosi jogviszony történeti alakulásának feltérképezése:** Céлом volt, hogy felvázoljam az orvosi-jogi kapcsolat kialakulását és annak változásait megjelenésétől máig. A történeti áttekintésem során mindvégig az e jogviszonyon belül bekövetkezett változásokra térek ki, valamint elemzem azok okait és hatásait. Az orvoslás történetének vizsgálata egészen jogi tanulmányaim megkezdése óta fontos szeletét képezi az érdeklődési körömnek, Tudományos Diákköri munkám, valamint szakdolgozatom is a téma egy-egy részletével foglalkoztak.
2. **Az orvosi felelősség fejlődésének nyomon követése:** Ebben a kérdéskörben az orvosi felelősség történeti előrehaladását vizsgáltam. Ide sorolandók a téma jogi keretei és a jogrendszerek jelenlegi szabályozásai is. Itt térek ki továbbá a felelősség különböző aspektusaira a szakmai, a szerződéses és kártérítési felelősségre.
3. **Összehasonlító elemzés különböző jogrendszerekben:** Eltérő jogrendszerek hasonlóságait és különbségeit vizsgáltam a felelősség szabályozásának összehasonlításával. Ebben a körben érintem az egyes jogrendszerek egyedi jellemzőit, azok kulturális, történelmi és a társadalmi szempontjait.
4. **A jogi szabályozás hatásainak vizsgálata:** Azt szerettem volna megérteni, hogy hogyan hat az orvos-beteg kapcsolatra a büntető és a polgári jogi szabályozás továbbá milyen vetülete van az orvosi gyakorlatra és az egészségügyi ellátás általános minőségére. Ennek érdekében az volt a vizsgálódásom tárgya, hogy a jogi keretek hogyan alakítják az orvosok és a betegek döntéseit, összességében pedig az egészségügyi rendszer egészének működését.
5. **Jogpolitikai javaslatok:** Az elvégzett kutatómunka eredményei nyomán javaslatokat fogalmaztam meg az orvos-beteg kapcsolat javítása, valamint a felelősség jogi szabályozásának fejlesztése érdekében, ügyelve arra, hogy a javaslatok ne csupán az

egészségügyi ellátás komplex gépezetét, hanem az egészségügyben dolgozó személyek szükségleteit egyaránt figyelembe vegyék.

II. Az elvégzett vizsgálatok, elemzések rövid leírása, feldolgozás módszere

Az elvégzett vizsgálatok, elemzések rövid leírása, a feldolgozás módszere

Kutatómunkámat a releváns irodalom feltérképezésével kezdtem. Igyekeztem összegyűjteni a témában készült leginkább meghatározó hazai és külföldi anyagokat. Vizsgáltam a jogi tankönyveket, folyóiratcikkeket, tanulmányokat, konferencia-anyagot, doktori értekezéseket. Meghatározó szerepet játszottak munkám során az online adatbázisok és az elektronikus források. A tudományos jelleg megőrzése érdekében az elsődleges forrásokra összpontosítottam. A témában a törvények, rendeletek, bírósági határozatok és nemzetközi egyezmények a leginkább hiteles forrásokat biztosító anyagok, használatukra annak érdekében is szükség volt, hogy a témát minél inkább az objektivitás szemüvegén keresztül tudjam bemutatni. A másodlagos források közül a jogi tankönyvek és folyóiratcikkek segítettek a jogi normák értelmezését, valamint értékes véleményeket és álláspontokat tartalmaztak a témát korábban feldolgozó szakemberek tollából. Ezenkívül a harmadlagos források, például jogi enciklopédiák és bibliográfiák hozzájárultak a releváns anyagok azonosításához és kutatásom hatékonyságának növeléséhez.

Az összegyűjtött anyagot jogi elemzésnek vettem alá. Logikai értelmezésemben a jogi aktusok szövegén belüli szerkezetét és összefüggéseit elemeztem. Rendszertani vagyis szisztematikus értelmezés útján feltártam ezen aktusok helyzetét és funkcióját a tágabb jogrendszeren belül. Történeti értelmezésemben a jogi aktusok megalkotásának kontextusát és a jogalkotás mögött meghúzódó szándékokat vizsgáltam, végül teleologikus értelmezésemben felmértem a jogi aktusok célját és társadalmi hatását.

A kutatásom során esettanulmányokat is felhasználtam. Konkrét orvosi felelősségi eseteket vizsgáltam meg részletesen, oly módon, hogy az eset tényállását pontosan leírtam, a felmerülő jogi kérdéseket azonosítottam végül pedig a jogszabályok és a bírósági gyakorlat alapján a jogi megoldás meghatározásával az esettanulmányból levonható következtetéseket és tanulságokat

fogalmaztam meg. Az esetek elemzése során fiktív példákat is igyekeztem felhasználni mert úgy gondolom így érthetővé és átláthatóvá tudtam tenni az egyes szabályozásokat.

A felelősségi szabályok elemzéséhez az összehasonlító jogi módszert választottam, mely segítségével mind a kontinentális, mind pedig a common law jogrendszert vizsgálatnak vetettem alá. A rendszerek kiválasztása után összehasonlítottam azok jogi szabályozásait és azonosítottam a hasonlóságokat, valamint a különbségeket. Ahhoz, hogy a különbségek mögött meghúzódó okokat megérthessük, történelmi, kulturális, társadalmi és gazdasági tényezőket vettem figyelembe majd az egyes rendszerek jogi megoldásait hatékonyságuk, méltányosság és betegvédelmi képességük alapján értékeltem.

Kutatásom során a szakirodalom feltérképezésével azonosított forrásokon kívül jogi adatbázisokból, hazai és külföldi bírósági határozatokból, statisztikai adatokból, valamint orvosokkal, jogászokkal és egészségügyi szakemberekkel készült interjúkból merítettem. Mindezek mellett pedig az általam korábban elvégzett és jelenleg is folyamatban lévő képzések előadásain elhangzott elméleti és gyakorlati ismereteket is felhasználtam. Jogi diplomám megszerzését követően fiatalkorúak ügyeinket szakjogásza valamint bűnügyi szakjogász végzettségeket szereztem, majd kriminálpszichológiai konzulens, akkreditált coach és mediátor szakképesítéssel bővítettem a tudásom, melyek mind hozzájárultak szemléletmódom kialakulásához a téma kapcsán. Munkám során törekedtem a téma minél alaposabb és átfogóbb feltárására, a tudományos objektivitás és a módszertani szigorúság elveinek betartása mellett.

1. Irodalomkutatás:

Az irodalomkutatás során feltártam a témával kapcsolatos releváns hazai és nemzetközi szakirodalmat. Ez magában foglalja a jogi szakkönyveket, folyóiratcikkeket, tanulmányokat, konferenciakiadványokat, doktori disszertációkat, valamint online adatbázisokat és elektronikus forrásokat.

- **Elsődleges források:** A kutatás során kiemelt figyelmet fordítottam az elsődleges forrásokra, mint például a törvények, rendeletek, bírósági határozatok és nemzetközi egyezmények.
- **Másodlagos források:** A másodlagos források, mint például a jogi szakkönyvek és folyóiratcikkek, segítettek a jogi normák értelmezésében és a különböző jogrendszerek összehasonlításában.

- **Harmadlagos források:** A harmadlagos források, mint például a jogi enciklopédiák és bibliográfiák, hasznosnak bizonyultak a releváns források azonosításában és a kutatás hatékonyabbá tételében.

2. Jogi elemzés:

A jogi elemzés során a releváns jogszabályokat és bírósági határozatokat elemeztem, értelmeztem és rendszereztem. A jogi elemzés során a következő módszereket alkalmaztam:

- **Nyelvtani értelmezés:** A jogszabályok szövegének pontos elemzése a nyelvtani szabályok figyelembevételével.
- **Logikai értelmezés:** A jogszabályok szövegének logikai szerkezetének és összefüggéseinek feltárása.
- **Rendszertani értelmezés:** A jogszabályok helyének és szerepének meghatározása a jogrendszer egészében.
- **Történeti értelmezés:** A jogszabályok keletkezési körülményeinek és a jogalkotói szándéknak a vizsgálata.
- **Teleológiai értelmezés:** A jogszabályok céljának és a társadalmi hatásainak a vizsgálata.

3. Esettanulmányok:

Az esettanulmányok segítségével konkrét orvosi felelősségi eseteket vizsgáltam meg részletesen továbbá fiktív példákkal igyekeztem átláthatóvá tenni a szabályozást. Az esettanulmányok során a következő szempontokat vettem figyelembe:

- **Az eset tényállása:** Az eset körülményeinek pontos leírása.
- **A jogi kérdések:** Az esettel kapcsolatos jogi problémák azonosítása.
- **A jogi megoldás:** A jogszabályok és a bírósági gyakorlat alapján a jogi megoldás meghatározása.
- **Az esettanulmány tanulságai:** Az esettanulmányból levonható következtetések és tanulságok megfogalmazása.

4. Összehasonlító jogi módszer:

Az összehasonlító jogi módszer segítségével a jogrendszerekben (különös tekintettel a kontinentális és az angolszász jogrendszerekre) érvényesülő orvosi felelősségi szabályokat hasonlítottam össze. Az összehasonlító jogi elemzés során a következő lépéseket követtem:

- **A jogrendszerek kiválasztása:** A kutatás szempontjából releváns jogrendszerek kiválasztása.
- **A jogi szabályozás összehasonlítása:** A kiválasztott jogrendszerek orvosi felelősségi szabályainak összehasonlítása.
- **A hasonlóságok és különbségek azonosítása:** A jogi szabályozásban megmutatkozó hasonlóságok és különbségek azonosítása.
- **Az eltérések okai:** Az eltérések okainak feltárása (történelmi, kulturális, társadalmi, gazdasági tényezők).
- **A jogi megoldások értékelése:** A különböző jogrendszerekben alkalmazott jogi megoldások értékelése a hatékonyság, az igazságosság és a betegek védelme szempontjából.

A kutatás forrásai:

A kutatás során a fent említett irodalomkutatási források mellett a következő forrásokat is felhasználtam:

- **Jogi adatbázisok:** Magyar és nemzetközi jogi adatbázisok (pl. Complex, Jogtár, Westlaw, LexisNexis).
- **Bírósági határozatok:** Magyar és külföldi bíróságok orvosi felelősségi ügyekben hozott határozatai.
- **Statisztikai adatok:** Az orvosi hibákról és a kártérítési perekről szóló statisztikai adatok.
- **Szakértői interjúk:** Orvosokkal, jogászokkal és egészségügyi szakemberekkel készített interjúk.

A kutatás során a tudományos objektivitás és a módszertani szigor követelményeit betartva törekedtem a téma minél alaposabb és átfogóbb vizsgálatára.

III. A tudományos eredmények rövid összefoglalása, azok hasznosítása, illetve a hasznosítás lehetőségei, a kutatás korlátai

A kutatás legfontosabb eredményei:

- **Az orvosi jogviszony komplex elemzése:** A disszertáció részletesen bemutatja az orvosi jogviszony történeti fejlődését, a betegjogok alakulását, valamint az orvosi felelősség különböző aspektusait. Elemzi a jogviszonyban részt vevő felek jogait és kötelezettségeit, valamint a jogviszony keletkezésének, módosulásának és megszűnésének feltételeit.
- **Az orvosi felelősség sajátosságainak feltárása:** A kutatás különös figyelmet fordít az orvosi felelősség különböző formáira. Részletesen elemzi a polgári jogi felelősség (kártérítési felelősség) eseteit, a büntetőjogi felelősség (gondatlanságból elkövetett bűncselekmények) feltételeit, valamint az orvosi etikai kódex megsértésének következményeit.
- **Összehasonlító jogi perspektíva:** A disszertáció nemzetközi kitekintést is nyújt, összehasonlítva a különböző jogrendszerekben érvényesülő szabályozást az orvosi felelősség tekintetében. A hasonlóságok és különbségek feltárása révén árnyaltabb képet kapunk az orvosi felelősség szabályozásáról.
- **Gyakorlatorientált megközelítés:** A kutatás nemcsak elméleti síkon mozog, hanem gyakorlati példákon, esettanulmányokon keresztül is bemutatja az orvosi felelősség kérdéseit, ezáltal az eredmények könnyebben érthetővé és alkalmazhatóvá válnak a gyakorlatban.

A kutatás eredményeinek hasznosítása:

- **Oktatás:** A disszertáció értékes oktatási anyagként szolgálhat az orvosi jog, az egészségügyi jog és a büntetőjog területén. Az egyetemeken, főiskolákon és szakképzésekben felhasználható a hallgatók számára, hogy bővítsék ismereteiket az orvosi jogviszonyról és az orvosi felelősségről.
- **Tudományos kutatás:** A kutatás eredményei további tudományos vizsgálatok alapjául szolgálhatnak az orvosi jogviszony és az orvosi felelősség témakörében. A disszertáció új kutatási kérdéseket vet fel és ezáltal ösztönözheti a további kutatásokat a területen.
- **Jogalkalmazás:** A disszertációban foglalt elemzések és következtetések segíthetik a jogalkalmazókat (bírák, ügyészek, ügyvédek) az orvosi felelősséggel kapcsolatos jogviták

előbbre vitelében. A kutatás eredményei hozzájárulhatnak a joggyakorlat egységesítéséhez és a jogbiztonság növeléséhez.

- **Tájékoztatás:** A kutatás eredményei felhasználhatók az orvosok, a betegek és a szélesebb közvélemény tájékoztatásához az orvosi jogviszonnyal és felelősséggel kapcsolatos kérdésekben, ezáltal növelhető a társadalom tudatossága ezen a fontos területen.

A hasznosítás további lehetőségei:

- **Konferenciák és publikációk:** A kutatás eredményei bemutathatók hazai és nemzetközi konferenciákon, valamint publikálhatók tudományos folyóiratokban.
- **Oktatóanyagok fejlesztése:** A kutatás eredményei felhasználhatók az orvostanhallgatók, a jogászok és az egészségügyi dolgozók oktatásához szükséges tananyagok fejlesztéséhez.
- **Közérthető tájékoztatók:** A kutatás eredményei alapján közérthető tájékoztatók készíthetők a betegek és a lakosság számára az orvosi jogviszonnyal és az orvosi felelősséggel kapcsolatos kérdésekről.

IV. Summary

The Pillars of the Medical Legal Relationship with Special Focus on the Specifics of Medical Liability A Historical and Comparative Legal Analysis with a Criminal Law Perspective

My doctoral dissertation focuses on medical liability and comprehensively examines the legal framework between patients and doctors. It carefully traces the historical development of medical law. My aim was to provide a comparative analysis of the liability models of different legal systems. The dissertation argues that the patient-doctor relationship is based on three fundamental principles which are the patient's right to self-determination, the physician's duty of care, and informed consent. I was trying to provide a critical analysis of the emergence and development of these principles in different legal frameworks. In addition, the dissertation deals in detail with the complexities of medical liability, which include the level of care, causation, and compensation. The work highlights the need to find a fine balance between protecting patients' rights and avoiding unjustified liability of doctors. Last but not least the dissertation also examines the criminal law aspects of medical liability. Stating that criminal sanctions should only be applied in cases of gross negligence or intentional violation. Finally, the dissertation makes proposals for the reform of medical liability law, which aims to enhance the protection of patients and ultimately ensure accountability for healthcare providers.

Keywords: medical legal relationship, medical liability, historical overview, legal comparison, patient rights, medical error, patient autonomy, informed consent, different legal system

V. Az értekezés témaköréből készült publikációk jegyzéke

1, Investigation of the ethical and legal issues of euthanasia and assisted suicide: Open Access Journal of Science-Volume 7 Issue 1 – 2024

Citation: Petra SA. Investigation of the ethical and legal issues of euthanasia and assisted suicide. Open Access J Sci. 2024;7(1):205–212.

DOI: 10.15406/oajs.2024.07.00234

2, The impact of globalization and technological development on medical liability: Open Access Journal of Science- Volume 7 Issue 1 – 2024

Citation: Petra SA. The impact of globalization and technological development on medical liability. Open Access J Sci. 2024;7(1):186–197.

DOI: 10.15406/oajs.2024.07.00232

3, Az eredmény felelősség kérdései az orvosi jogviszony keretén belül – Globe Editing
Megjelenés éve: 2024 – ISBN: 978-620-0-63905-9

4, A comparative analysis of hungarian and american medical liability: examining medical malpractice in justice: Open Access Journal of Science

Citation: Petra SA. A comparative analysis of hungarian and american medical liability: examining medical malpractice in justice. Open Access J Science- Volume 6 Issue 1 - 2023

2023;6(1):123–125. DOI: 10.15406/oajs.2023.06.00203

5, Experiences of reliability tests in Hungarian healthcare system

Citation: Petra SA. Experiences of reliability tests in Hungarian healthcare system. Open Access J Sci.- Volume 7 Issue 1 – 2024

2024;7(1):95–98. DOI: 10.15406/oajs.2024.07.00219

6, XII. Interdiszciplináris Doktorandusz Konferencia Absztraktkötet

Pécs (2024) ISBN: 978-963-626-245-7, 42.o.

7, XXV. Tavaszi Szél Konferencia 2022 Absztraktkötet

Budapest (2022) ISBN 978-615-82054-8-1, 116. o.

8, XII. Interdiszciplináris Doktorandusz Konferenciakötet

Pécs (2024) ISBN: 978-963-626-282-2, 87-98.o.

9. XXVII. Tavaszi Szél Konferencia Absztraktkötet

Budapest (2024) ISBN 978-615-6457-52-3, 131.o.